

Leerkrachtenhandleiding Socratisch Gesprek.

We gaan vandaag iets anders doen. We gaan gezamenlijk nadenken naar aanleiding van een filosofische vraag.

- **Wie kan mij vertellen wat een filosofische vraag is?**

Een filosofische vraag is elke vraag met uitzondering van vragen over feiten; een vraag waarop we *door argumentaties* met elkaar een antwoord kunnen *bedenken* waarbij we geen beroep doen op wetenschappelijke kennis / literatuur.

Het doel van deze 'les' is *denken*. We gaan niet discussiëren – we gaan met elkaar *denken* over een vraag.

Er zijn vier regels tijdens deze activiteit:

1. Neem alleen het woord als je het woord krijgt van de voorzitter. Je kunt het woord krijgen door je vinger op te steken. De voorzitter geeft je wèl of niet het woord – hij/zij kan er dus voor kiezen om je niet aan het woord te laten.
2. De voorzitter kan je ook de beurt geven **zonder dat je je vinger hebt opgestoken**.
3. De voorzitter geeft **geen** inhoudelijke input maar geeft beurten, verdedigt **elke** bijdrage en '**vat zelf hetgeen besproken is samen**' of '**vraagt een willekeurige deelnemer om hetgeen besproken is samen te vatten**'.
4. Als deelnemer moet je in staat zijn **op elk moment** in het gesprek hetgeen besproken is samen te vatten.

- **Wie heeft er een vraag?**

Nu we een vraag hebben is het belangrijk te bepalen op welke manier, volgens welke methode we de vraag gaan beantwoorden. Er zijn namelijk verschillende manieren om dit te doen. Voorbeelden van manieren zijn:

- **Stellingname:** Een rondje langs de deelnemers waarbij iedereen al een antwoord op de vraag formuleert.
- **Vragen stellen** die de vraag oproept
- **Vooronderstellingen onderzoeken.** Vooronderstellingen zijn vaste ideeën die je al hebt bij een zin of vraag. Vooronderstellingen bij de zin 'Kijk die zielige vrouw in een rolstoel daar, die zal een moeilijk leven hebben' zijn: *als je in een rolstoel zit ben je zielig, *alle mensen in een rolstoel zijn zielig, *alle mensen in een rolstoel hebben een moeilijk leven etc.
- **Definities van woorden uit de vraag geven.** Vb: Vraag: Is het heelal eindig? Definities: Wat is het heelal? Wat is eindig?

- **Op welke manier gaan wij een antwoord zoeken op de vraag?**

Zodra de manier duidelijk is (als het al duidelijk wordt) volgt het gesprek.

Vragen die de voorzitter kan stellen:

Vragen over doel en nut:

Alle gedachten weerspiegelen een doel of 'een agenda'. Gedachten worden pas compleet begrijpelijk wanneer het doel of de achterliggende gedachtes duidelijk zijn.

Vragen:

- Wat is je doel op dit moment?
- Wat bedoelde je met die opmerking?
- Wat probeer je te bewerkstelligen?
- Welke andere doelen moeten we beschouwen?

Vragen over vragen:

Alle gedachten proberen antwoord te geven op een vraag. Je kunt gedachten pas volledig begrijpen wanneer de achterliggende vraag duidelijk is.

Vragen:

- Ik begrijp niet precies welke vraag je nu oproept. Kun je dat uitleggen?
- Is dit de beste vraag die we ons kunnen stellen op dit moment, of zijn er dringender vragen waar eerst een antwoord op gevonden moet worden?
- De vraag die het gestelde bij me oproept is ..., ben je het daarmee eens of zie je een andere vraag over dit onderwerp?

Vragen over informatie, data en ervaring:

Alle gedachten slaan terug op aanwezige kennis. Je kunt gedachten pas volledig begrijpen wanneer duidelijk is op welke achtergrond informatie de gedachten gebaseerd zijn.

Vragen:

- Op welke informatie baseer je die gedachten?
- Door welke ervaring ben je 'daarvan' overtuigd?
- Hoe weten we of deze informatie klopt? Hoe kunnen we dat verifiëren?

Vragen over gevolgtrekkingen en conclusies:

Alle gedachten zijn gebaseerd op gevolgtrekkingen en conclusies. Je kunt gedachten pas volledig begrijpen wanneer de conclusies (gevolgtrekkingen) bekend zijn waarop de gedachten gebaseerd zijn.

Vragen:

- Hoe kom je tot die conclusie?
- Kun je uitleggen hoe je hebt geredeneerd?
- Is er nog een andere conclusie mogelijk?
- Kijkend naar de feiten, wat is de beste conclusie?

Vragen over concepten en ideeën:

Alle gedachten hebben te maken met het toepassen van concepten. Je kunt gedachten pas volledig begrijpen wanneer de concepten die de gedachten vormgeven duidelijk zijn.

Vragen:

- Wat is de hoofdgedachte die je gebruikt in je redentatie? Kun je die uitleggen?
- Maken we gebruik van het juiste concept in onze gedachtegang, vanuit welk concept kijken we naar deze vraag?

Vragen over vooronderstellingen:

Alle gedachten berusten op vooronderstellingen. Je kunt gedachten pas volledig begrijpen wanneer duidelijk is op welke vooronderstellingen de gedachten zijn gebaseerd.

Vragen:

- Wat neem je hier als vanzelfsprekend aan?
- Waar ga je hier automatisch vanuit? Moeten we er niet vanuit gaan dat...?
- Op welke vooronderstellingen baseer je dit gezichtspunt?

Vragen over implicaties en consequenties:

Alle gedachten gaan een bepaalde richting op. Gedachten berusten niet alleen op vooronderstellingen, gedachten gaan ook ergens heen (hebben implicaties en consequenties). Je kunt gedachten pas volledig begrijpen wanneer ook de gevolgen en consequenties van die gedachten duidelijk zijn.

Vragen:

- Wat impliceer je als je zegt dat... (wat zijn de consequenties van hetgeen je zegt?)
- Als 'dit' gebeurt, wat zal dan het resultaat zijn?
- Wil je suggereren dat...?
- Heb je de consequenties overdacht van...?

Vragen over gezichtspunten en perspectief:

Alle gedachten komen voort uit een bepaald gezichtspunt, staan in een bepaald perspectief. Je kunt gedachten pas volledig begrijpen wanneer duidelijk is vanuit welk perspectief de gedachten zijn gevormd.

Vragen:

- Vanuit welk gezichtspunt kijk je hiernaar?
- Kunnen we vanuit een ander gezichtspunt hiernaar kijken?
- Vanuit welk perspectief kunnen we het beste kijken naar...?

Vragen naar...

Duidelijkheid:

- Kun je daar op verder gaan?
- Kun je me daar een voorbeeld van geven?
- Kun je me uitleggen wat je bedoelt?

Accuraatheid;

- Hoe kun je dat controleren?
- Hoe kunnen we weten dat dit klopt?
- Hoe kun je dat verifiëren?

Precisie:

- Kun je specifieker zijn?
- Kun je me meer details geven?
- Wat bedoel je precies?

Relevantie:

- Op welke manier heeft 'dit' iets met het probleem / met de vraag te maken?
- Op welke manier slaat dit op de vraag?
- Hoe helpt dit ons met de vraag?

Verdieping:

- Welke factoren maken dit een lastig probleem?
- Welke moeilijke dingen zitten in deze vraag?
- Welke problemen moeten we eerst 'uit de weg ruimen'?

Verbreding:

- Moeten we hiernaar vanuit een ander perspectief kijken?
- Moeten we een ander gezichtspunt in ogenschouw nemen?
- Op welke andere manieren moeten we hiernaar kijken?

Logica:

- Is dit allemaal logisch?
- Komt dit voor uit bewijs?
- Welke logica zit achter die gedachte? Welke redentie?

Betekenisvol:

- Is dit het belangrijkste probleem om te overwegen?
- Wat is het centrale idee waar we ons op moeten focussen?
- Welke van deze feiten is het belangrijkste?

Eerlijkheid:

- Heb ik een verborgen agenda? (Geheim voordeel)
- Representeer ik de gezichtspunten van anderen op een sympathieke manier?